

17. 9. 2001

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Knihovní zákon

Konečně se i knihovny a s nimi související služby dočkají odpovídajícího zákonného zakotvení, když od 1.1.2002 nabude účinnosti zákon č. [257/2001](#) Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který nahradí značně zastaralý a současnosti absolutně nevyhovující zákon č. [53/1959](#) Sb. a předpisy související. Změní se však něco podstatného i pro čtenáře a uživatele informačních služeb?

Konečně se i knihovny a s nimi související služby dočkají odpovídajícího zákonného zakotvení, když od 1.1.2002 nabude účinnosti zákon č. [257/2001](#) Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který nahradí značně zastaralý a současnosti absolutně nevyhovující zákon č. [53/1959](#) Sb. a předpisy související. Změní se však něco podstatného i pro čtenáře a uživatele informačních služeb?

Abychom mohli odpovědět na položenou otázku, je nutné si uvědomit, co od knihoven a jejich informačních služeb očekávají čtenáři (uživatelé) a zda tedy nový zákon nemění nějak jejich postavení a možnosti. Ve zjednodušené podobě lze na úvod říci, že zákon v podstatě ponechává knihovnám stejné možnosti ve vztahu ke čtenářům, když stanoví, že knihovny poskytují své služby bezplatně a mohou pouze požadovat náhradu účelně vynaložených nákladů v taxativně vymezených případech (viz dále). Požadavek poskytování veřejných knihovnických služeb bezplatně však samozřejmě nevyklučuje vybírání určitých přiměřených poplatků za administrativní úkony spojené s evidencí uživatelů veřejné knihovny.

Zákon je poměrně stručný (26 paragrafů) a také obsahuje široce definované pojmy, což je však způsobeno snahou o jeho aplikovatelnost i v budoucnu, kdy bude docházet k stále většímu rozvoji informačních technologií a zákon by tedy při úzké vazbě na současný stav techniky velmi rychle zastaral. Zákon též klade velký důraz na rovnost přístupu k informacím pro všechny vrstvy obyvatel, aby nedocházelo ke znevýhodňování těch občanů, kteří nemají možnost z jakýchkoli důvodů si potřebné informace získat sami, když doslova říká, že knihovnou se rozumí zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem. Zde je ovšem nutné v souladu s důvodovou zprávou k zákonu poznamenat, že rovný přístup k informačním zdrojům ve veřejných knihovnách nevyklučuje preferenci určité skupiny uživatelů, například v případě vysokoškolských knihoven apod.

Zákon ve svém §3 zakotvuje systém knihoven, jež je tvořen Národní knihovnou, Knihovnou a tiskárnou pro nevidomé K. E. Macana a Moravskou zemskou knihovnou, zřízenými státem, krajskými knihovnami, zřízenými orgány krajů a základními knihovnami, zřízenými orgány obcí. Jádrem zákona je pak §4 obsahující výčet činností spadajících pod pojem veřejné knihovnické a informační služby a dělí je na poskytované bezplatně (s výjimkami), například samotné půjčování knih, poskytování bibliografických apod. informací a rešerší nebo velmi podstatné (a nové) zprostředkovávání informací z vnějších zdrojů, zejména ze státní správy a samosprávy, a placené (v rozsahu účelně vynaložených nákladů), což se týká zejména kopírovacích (reprografických) služeb nebo audio dokumentů v režimu autorského zákona.

Evidenci všech veřejných knihoven vede Ministerstvo kultury České republiky, přičemž postup při podávání k návrhu zápisu do evidence a související záležitosti upravují §§ 5-8 zákona.

Z uživatelského hlediska je dále velmi podstatný §14 upravující meziknihovní služby. Základem zde je nárok každého uživatele požadovat od veřejné knihovny, kde se jím požadovaný dokument nenachází (žádající knihovna), zprostředkování tohoto dokumentu od jiné knihovny v jejímž informačním fondu se nachází (dožádaná knihovna). Dožádaná knihovna je pak povinna žádající knihovně pro jejího uživatele dokument ze svého fondu zapůjčit, poskytnou kopii, popřípadě alespoň poskytnout informace, kde se daný knihovní dokument nachází.

Naopak z pohledu provozovatele knihovny je důležitým obsah §15, který vytváří předpoklady a podmínky pro poskytování dotací jednotlivým veřejným knihovnám ze státního rozpočtu nebo jiných veřejných zdrojů. Tyto účelové dotace mohou být poskytovány zejména (mj.) na zavádění nových technologií v oblasti veřejných knihovnických a informačních služeb, podporu propojení knihoven v síti, digitalizaci informačních pramenů nebo výstavbu, případně rekonstrukci objektu knihovny. V souvislosti se stanovováním prioritních oblastí pro poskytování těchto dotací má Ministerstvo kultury zřídit Ústřední knihovnickou radu, jako svůj poradní orgán. Zákon však nestanoví, zda jej mají tvořit zástupci jednotlivých knihoven (jak by napovídala název tohoto orgánu), nebo do něho ministerstvo jmenuje členy dle svého výběru.

V dalším textu zákona je upravena evidence a revize knihovního fondu (§16), přičemž frekvence a rozsah prováděné revize je závislý na velikosti knihovního fondu, vyřazování knihovních dokumentů (§17), kde jsou taxativně stanoveny druhy dokumentů, které lze vyřadit (multiplikáty, dokumenty neodpovídající zaměření nebo potřebám knihovny a dokumenty poškozené) a zároveň je stanovena povinnost knihovny tyto dokumenty (s výjimkou poškozených) nabídnout k odkoupení jiné knihovně.

§19 stanovuje sankce, které může uplatňovat ministerstvo vůči knihovnám neplnícím své povinnosti dle tohoto zákona. Jedná se v počáteční fázi o výzvu k nápravě (protože ministerstvo jako státní orgán by jinak dával ihned pokutu veřejné knihovně provozované často také státem) a teprve v případě, že nedojde k nápravě, ukládá ministerstvo pokuty od 5 do 200 tisíc Kč.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Švarcsystém a podnikání v IT - nelegální práce](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolventci - judikaturní závěry](#)
- [Aktuální úprava výpovědní doby dle zákoníku práce: komparace napříč Evropou](#)
- [JIŘÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - KVĚTEN 2026](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Zaměstnanecké benefity dle ustanovení § 6 odst. 9 písm. d\) zákona o daních z příjmů v roce 2026](#)
- [Hodnocení demo prostředí v IT veřejných zakázkách: užitečný nástroj, nebo cesta k netransparentnosti?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)